

Gedeputeerde Staten van de Provincie Noord-Holland
Houtplein 33
2012 DE HAARLEM

Behandeld door
Dhr. Warmenhoven
06 44059786
a.warmenhoven@gooisemerem.nl

Onderwerp Omgevingsverordening – Ontheffingsverzoek
voor het bouwen van 2 windmolens op forteiland Pampus

Datum 4-juli 2023
Uw kenmerk
Zaaksysteem: 371352
Pagina 1 van 8

Geacht College,

Op 21 april 2023 ontvingen wij van de Stichting Forteiland Pampus (hierna: de Stichting) een aanvraag voor een omgevingsvergunning voor het realiseren van twee kleinschalige windmolens op Forteiland Pampus (hierna: Forteiland). De Stichting is voornemens om het forteiland te transformeren naar een duurzaam, zelfvoorzienend eiland, inclusief aanleghaven en bijgebouwen. Belangrijke onderdelen van deze transformatie zijn het nieuwe circulaire entreegebouw en een duurzaam energiesysteem. Binnen dat duurzame energiesysteem worden onder andere deze twee windmolens gerealiseerd. Het voorliggende verzoek heeft uitsluitend betrekking op dit plan.

Voor de oprichting vereiste toestemmingen

De aanvraag om omgevingsvergunning is in strijd met het geldende bestemmingsplan 'Landelijk gebied', vastgesteld 19 juni 2014. De volgende samenhangende vergunningen en/of toestemmingen zijn nodig om het plan alsnog planologisch mogelijk te maken:

1. Een buitenplans afwijking van het bestemmingsplan (art. 2.12, lid 1, sub a onder 3., Wabo) Forteiland Pampus heeft de bestemming 'Cultuur en ontspanning, met de functieaanduiding 'museum'. Binnen deze bestemming mag de bouwhoogte van overige bouwwerken, geen gebouwen zijnde maximaal 2,5 meter bedragen. De windmolens hebben een masthoogte van 15 meter. Om deze afwijking toe te kunnen passen, heeft de gemeenteraad op 5 juli een ontwerp verklaring van geen bedenkingen (hierna: vvgb) afgegeven. windmolens
2. Een ontheffing als bedoeld in artikel 4.1a van de Wet ruimtelijke ordening. Met deze brief verzoeken wij uw college ons deze ontheffing te verlenen. Hierna lichten wij onze aanvraag toe.
3. De uiteindelijke omgevingsvergunning als bedoeld in art. 2.1 Wabo voor het oprichten van een bouwwerk, de twee windmolens.

Opbouw ontheffingsverzoek

Ons verzoek is opgebouwd uit de volgende onderdelen:

1. Beschrijving van het initiatief
2. Beschrijving van de huidige planologische en feitelijke situatie
3. De ligging van Forteiland t.o.v. de zoekgebieden wind en wind + zon RES 1.0
4. De ontheffingsvoorwaarden
5. Samenvatting

1. Beschrijving van het initiatief

Een korte historische terugblik

Uit de overlevering kunnen we opmaken dat er ooit al een windmolen op Pampus heeft gestaan. Op Pampus werd bij het ontwerp van het fort ook een 'windmotor' voorzien. De functie daarvan was helder en onontkoombaar: De verzonken droge gracht kon alleen droog blijven als overtollig water eruit gepompt kon worden. De windmotor met zijn daarop aangesloten pomp moest daarin voorzien. De oorspronkelijke windmolen dienst moet hebben gedaan totdat de stoommachine gereed kwam en in staat was om op Pampus het pompwerk van water over te nemen.

Sinds de oplevering in 1895 staat Forteiland los van de wal: het wekt elektriciteit op met dieselaggregaten. Deze en andere historische voorzieningen kennen een forse belasting van het milieu. Leefden er begin 20ste eeuw zo'n 200 soldaten die stroom, drinkwater, toiletten en voedsel nodig hadden, nadat Stichting Forteiland het eiland had verworven en ingericht, bezoeken jaarlijks duizenden mensen Forteiland. Jaarlijks groeit dat aantal met zo'n 10 procent. Over een aantal jaren zullen dat er zo'n 100.000 zijn. Om de impact hiervan op het milieu te minimaliseren werkt de Stichting aan een ingrijpende transformatie.

Het plan van Stichting Forteiland Pampus

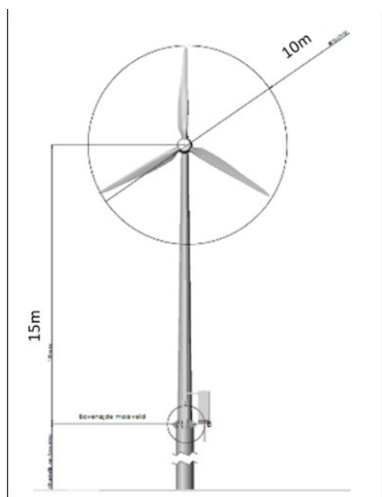
Forteiland Pampus is gelegen in het IJ-meer ter hoogte van de zandbank "Pampus". Het eiland ligt op circa 3,2 km hemelsbreed, of 20 minuten varen, van Muiden. Muiden ligt ten zuiden van het Forteiland. Pampus is een kunstmatig ontworpen eiland. Op dit eiland bevindt zich in de huidige situatie een fort, een paviljoen, en enkele bijgebouwen. Pampus is onderdeel van de gemeente Gooise Meren nabij Muiden in het IJmeer, in de provincie Noord-Holland.

Luchtfoto van het plangebied

Om in de toekomst zelfvoorzienend te kunnen zijn, wil de Stichting twee kleinschalige en identieke windmolens plaatsen met een masthoogte van 15 meter en een maximale tiphoogte van 22 meter. De grond wordt nu als grasland gebruikt. Het overschot aan elektriciteit wordt opgeslagen in een lithiumbatterijpakket met een maximale capaciteit van 350 kWh. Het GFT-afval wordt vergist en omgezet naar biogas dat wordt opgeslagen in een te plaatsen gastank. Op het eiland komt ook een waterstofinstallatie. Deze zal worden geplaatst in een afgesloten container onder het kolenpark. Om de gebouwen in de winter te kunnen verwarmen wordt in de zomer warmte opgeslagen solar freezesaDe windmolens zijn voorzien aan de zuidoostkant van het eiland (zie globale ligging in figuur 1-3). Rondom deze locatie lag voorheen een kolenveld. De identieke windmolens hebben een masthoogte van 15 meter en een maximale tiphoogte van 22 meter. In de vergunning procedure voor het zonneveld en de ondergrondse technische ruimte (fase 1) (verleend d.d. 21 februari 2023) is reeds de aanleg, de benodigde fundering en kabels en leidingen ten behoeve van windmolens meegenomen.

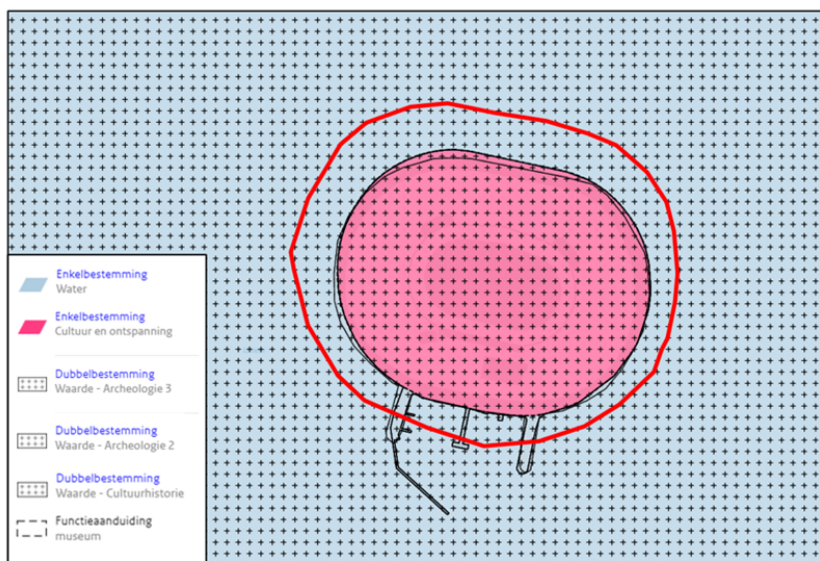
Figuur 1-3 impressie windmolen en locatie aanduiding

2. Beschrijving van de huidige planologische en feitelijke situatie

Het projectgebied is gelegen binnen het bestemmingsplan "Landelijk Gebied" (vastgesteld 19 juni 2014). Het Forteiland heeft de volgende bestemmingen:

- Enkelbestemming "Cultuur en ontspanning";
- Dubbelbestemming "Waarde- Archeologie 3";
- Dubbelbestemming "Waarde-Cultuurhistorie";
- Functieaanduiding "Museum".

Figuur 1 Uitsnede verbeelding bestemmingsplan "Landelijk Gebied" (bron: Ruimtelijkeplannen.nl)

De grond waarop de windmolens worden geplaatst, heeft in het plan de 'Cultuur en ontspanning'. De gronden zijn bestemd voor het behouden, versterken en benutten van de cultuur- en militairhistorische waarden, museaal recreatief medegebruik, educatie, zakelijke bijeenkomsten en daarbij behorende horecavoorziening. De grond heeft daarnaast de functieaanduiding 'museum'. Dit houdt in dat de bestaande fortgebouwen niet mogen worden gewijzigd, daarnaast mag de totale oppervlakte van de horecavoorzieningen maximaal 400 m² bedragen. Ook mag er, met uitzondering van één bedrijfswoning, niet buiten de fortgebouwen worden gebouwd.

3. De ligging van Forteiland t.o.v. de zoekgebieden wind en wind + zon RES 1.0

Het oprichten van de twee kleinschalige windmolens op Forteiland Pampus is op grond van art 6.27a OVNH2020 niet mogelijk, omdat Forteiland niet is aangemerkt als 'zoekgebieden wind en wind + zon RES 1.0'. Een ontheffing als bedoeld in art 6.27b, eerste lid, OVNH2020 biedt voor het initiatief geen oplossing omdat de Stichting twee turbines wil plaatsen.

Het realiseren van het initiatief is naar ons oordeel bijzonder waardevol, zoals wij hierboven al aangaven. Daarom verzoeken wij uw college op onze aanvraag een ontheffing als bedoeld in artikel 4.1a van de Wet ruimtelijke ordening verlenen van de regels in hoofdstuk 6 van de OVNH2020. De

verwezenlijking van het op duurzaamheid, leefbaarheid en toekomstgerichte gemeentelijk ruimtelijk beleid wordt onevenredig belemmerd in verhouding tot de met die regels te dienen provinciaal belangen als het initiatief geen doorgang vindt.

4. De ontheffingsvoorwaarden

Het derde lid van bedoeld art. 13.4 OVNH2020 bepaalt dat onze aanvraag in ieder geval omvat:

- a. Een beschrijving van de redenen waarom ontheffing wordt gevraagd;
- b. Een beschrijving van de mogelijke gevolgen van de ontheffing voor het belang dat beschermd wordt door de regels waarvan ontheffing wordt gevraagd;
- c. Een verbeelding van het beoogde werkingsgebied van de gevraagde ontheffing.

De motivering van de ontheffingsaanvraag

Wij kunnen instemmen met het plan en hebben de gemeenteraad gevraagd op 5 juli de vereiste (ontwerp) verklaring van geen bedenkingen af te geven. Dit omdat:

a. Het initiatief voorziet in een goede ruimtelijke ordening
Voor dit plan is door een deskundig adviesbureau (Anteagroup) een ruimtelijke onderbouwing opgesteld. Verwezen wordt naar het rapport d.d. 23 juni van Anteagroup, dat u aantreft in de bijlage. Deze ruimtelijke onderbouwing legt uit waarom de hier beoogde nieuwe ontwikkeling toch kan worden toegestaan. De ruimtelijke onderbouwing is getoetst aan het geldende ruimtelijke beleid en regelgeving van de gemeente, de provincie en het rijk en is het kader van het wettelijk vooroverleg onder meer voorgelegd de rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. Gebleken is dat het plan voldoet aan een goede ruimtelijke ordening, omdat in de ruimtelijke onderbouwing alle relevante aspecten voldoende zijn onderzocht en beargumenteerd.

b. Het plan voorziet in een groot openbaar belang en voorziet in een maatschappelijke verduurzamingsopgave

Het binnen de gemeente gelegen Forteiland heeft een hoog cultuur-historische waarde en is een belangrijke recreatieve bestemming die alleen over water is te bereiken. Om de groeiende stroom belangstellenden en recreanten te kunnen ontvangen, zonder grote nadelige gevolgen voor het kwetsbare milieu – het eiland ligt in het Natura 2000-gebied Markermeer & IJmeer, maar maakt hiervan zelf geen onderdeel van uit – is het noodzakelijk over te stappen op duurzame energieopwekking. Er moet voldoende energie worden opgewekt en opgeslagen om jaarrond te kunnen functioneren. Daarom heeft de Stichting een energiesysteem laten ontwikkelen dat gebruik maakt van zonne-energie, windenergie en biovergisting. Door opslag van energie in batterijen, in warmte en in de vorm van waterstof ontstaat balans tussen vraag en aanbod. Twee windmolens zijn noodzakelijk om op koude en donkere dagen voldoende elektriciteit te kunnen opwekken.

Gelet op de maatschappelijke verduurzamingsopgave ligt herontwikkeling van het eiland in de rede. In het kader van integrale gebiedsontwikkeling wordt er hiermee in stedenbouwkundig-planologisch opzicht een zinvolle nieuwe invulling aan het eiland gegeven. Een duurzamere invulling aan de exploitatie van het eiland wordt bewerkstelligd waardoor het behouden en toegankelijk kan blijven voor publiek en educatieve doeleinden voor de komende generaties. Het eiland zal autovrij zijn met als kanttekening dat er nieuwe klandizie en verkeersgeneratie wordt aangetrokken door de

herontwikkeling. Met het totaalplan aan aanpassingen zal Forteiland Pampus zelfvoorzienend en energieneutraal in gebruik worden.

1.5 De verduurzamingsplannen op forteiland Pampus leveren een ruimtelijke kwaliteitswinst op.

Het plan is tot stand gekomen in nauwe samenwerking en na langdurig vooroverleg met verschillende experts op het gebied van de waterlinies en verduurzaming van rijksmonumenten bij de rijksdienst voor het cultureel erfgoed en verschillende experts van verschillende disciplines van de provincie Noord-Holland, waaronder met name het provinciale toezicht op de Unesco-status van de Hollandse waterlinies. Beide partijen zijn akkoord met de plaatsing van de twee windmolens op Forteiland Pampus

Het initiatief voldoet aan het Afwegingskader Energietransitie Hollandse Waterlinies dat in de Omgevingsverordening NH 2020 is opgenomen als bijlage 7A (Afwegingskader Energie Hollandse Waterlinies.pdf). Op blz. 12 is het volgende verwoord: "Voor kleine zonne- en wind initiatieven die in eigen behoefte van een fort/woning/agrarisch bedrijf voorzien is maatwerk nodig. Hiervoor dient een lichtversie HIA te worden uitgevoerd, waarbij specifieke deskundigheid van werelderfgoed noodzakelijk is." Hier voldoet Stichting Pampus aan. De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed heeft hierover een positief preadvies gegeven.

Als de twee windmolens niet geplaatst mogen worden is het onaannemelijk dat Forteiland zelfvoorzienend kan zijn, zoals de Stichting voor ogen staat en zoals dat vanuit het gemeentelijk duurzaamheidsbeleid gezien wenselijk is.

Een beschrijving van de mogelijke gevolgen van de ontheffing voor het belang dat beschermd wordt door de regels waarvan ontheffing wordt gevraagd

Met deze ontheffing ontstaat er buiten het zoekgebied wind en wind + zon RES 1.0. een extra plaats waar geconcentreerd duurzame energie wordt opgewekt. Zoekgebieden geven aan waar in Noord-Holland kansen zijn voor grootschalige duurzame opwekking. Forteiland is en kan *niet* worden aangesloten op het bestaande stroomnet en *geen gebruik* maken van de duurzame bronnen in bedoeld zoekgebied. In plaats daarvan maakt Forteiland gebruik van vervuilende diesellaggregaten. Als de Stichting dat gebruik onverhoopt moet voortzetten vormt dat een onnodige inbreuk op het duurzaamheidsbeleid van provincie, gemeente en stichting en gaat voor ons land een welkome bijdrage aan het Klimaatbeleid verloren. De windmolens maken onderdeel uit van een energiesysteem dat ervoor moet zorgen dat Forteiland Pampus jaarrond zelfvoorzienend is. De plaatsing van de windmolens voldoet aan het Afwegingskader Energietransitie Hollandse Waterlinies.

Samenvatting

De twee windmolens die de Stichting op Forteiland wil oprichten passen vanwege het aantal plaatsen windmolens niet de ontheffingsmogelijkheden van 6.27b, eerste lid, Kleinschalige windmolens in landelijk gebied. Het door de Stichting op Forteiland realiseren van duurzame energieopwekking is evenwel een mooie en unieke bijdrage aan de verduurzaming die provincie en gemeente voorstaan. Het past binnen het onderzoek op ecologische effecten van windmolens in de regio Gooi en Vechtstreek en verkreeg de goedkeuring van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed

Vooroverleg provincie

Wij hebben met uw ambtelijke organisatie in het voortraject van deze aanvraag uitvoerig overlegd. Op ambtelijk niveau is te kennen gegeven in dit geval bereid te zijn ontheffing te verlenen van de provinciale verordening omdat:

- Forteiland Pampus niet is en kan worden aangesloten op het bestaande stroomnet;
- in de huidige situatie gebruik gemaakt moet worden van vervuilende dieselaggregaten;
- de windmolens onderdeel uit maken van een energiesysteem dat er voor moet zorgen dat Forteiland Pampus jaarrond zelfvoorzienend is;
- en dat de plaatsing van de windmolens voldoet aan het Afwegingskader Energietransitie Hollandse Waterlinies.

Wij verzoeken uw college ons de gevraagde ontheffing te verlenen, zodat wij met inachtneming van de eveneens vereiste verklaring van geen bedenkingen van onze gemeenteraad kunnen overgaan dit plan voor zienswijzen de wettelijke procedure in te brengen en uiteindelijk het aan de Stichting verlenen van de door haar aangevraagde omgevingsvergunning.

Verzoek om dit verzoek met voortvarendheid af te handelen.

Er zit een zeer hoge tijdsdruk op het realiseren van de windmolens op Pampus, als onderdeel van het project duurzaam energiesysteem. Die tijdsdruk is vooral door de subsidie vanuit REACT EU vanuit de Europese Unie. Deze subsidieregeling vereist zonder uitzonderingsmogelijkheden en uitstel dat het gehele project "Duurzaam Zelfvoorzienend Energiesysteem Pampus" op 31 december 2023 is gerealiseerd, gefactureerd en betaald. Navraag leert dat van deze deadline niet kan worden afgeweken (deadline = hard). Omdat wind een elementair onderdeel is van het zelfvoorzienende energiesysteem, en de kosten voor dat onderdeel vallen binnen deze REACT EU-subsidie, moet dus ook dit onderdeel voor 1 januari zijn voltooid, gefactureerd en betaald. De optie is overwogen of uitleveren en betalen van de onderdelen wellicht voldoende is voor de subsidieverstrekker.

Los van het antwoord vanuit Europa is deze optie is voor Pampus niet haalbaar, omdat dan de kosten voor het installeren van de windmolens buiten de regeling van REACT valt en in 2024 voor eigen rekening en risico komen. Dat kan Stichting Forteiland Pampus zich financieel niet permitteren, omdat met het installeren en hijsen van deze windmolentjes zwaar en hoog hijsmaterieel gemobiliseerd moet worden op het eiland. Daarmee blijft de druk om tijdig in het najaar (planning 1 november), voordat herfstweer het installeren onmogelijk maakt, de vergunningverlening afgerond kan worden

Wij verzoeken u daarom ons verzoek met de voortvarendheid te behandelen en uw besluit uiterlijk op **10 augustus 2023** kenbaar te maken.

Wij wachten uw

Met vriendelijke groet,

namens burgemeester en wethouders van Gooise Meren,

John Kragting,

Manager Mens en Omgeving

Bijlage(n):

1. Collegebesluit BW Energiesysteem Forteiland Pampus 27 juni 2023
2. Raadsvoorstel ontwerp verklaring van geen bedenkingen voor het bouwen van twee kleinschalige windmolens op forteiland Pampus
3. Ruimtelijke onderbouwing Forteiland Pampus d.d. 23 juni 2023 met bijbehorende effectenstudies
4. Advies Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
5. Advies kwaliteitsteam Hollandse Waterlinies
6. Overige bijlagen